

Occupation and Unemployment of Romanian Graduates during the current Economic-Financial Crisis

Irena MOCANU PhD
*Institute of Geography
Romanian Academy*

Abstract

This paper represents a general analysis of the problems regarding occupation and unemployment for graduates of various educational levels in Romania, intending to capitalize on the data base found in the activity reports of the National Agency for labor force occupation and its annexes. There are analyzed the statistical data regarding the occupation of graduates by offering subsidies to economic entities who hire graduates, and the unemployment among graduates, is approached from the viewpoint of territorial differences at NUTS III level. The analysis is completed with the relation of statistical data (per month, in 2008, 2009 and 2010) regarding the flows of graduates entering in unemployment, with the ones related to vacant workplaces destined to graduates and evidence of the demand and supply of working places for graduates on dedicated job fairs, during the economic-financial crisis.

Key words: *occupation, unemployment, graduates, economic-financial crisis*

Ocuparea forței de muncă tinere (sub 25 de ani), implicit și a absolvenților, a reprezentat unul dintre obiectivele principale ale programelor de ocupare a forței de muncă, atât înainte de începutul crizei actuale, cât și în timpul acesteia.

Șomajul în rândul tinerilor a crescut de la debutul crizei economico-financiare actuale atât în România, cât și în statele UE, în anul 2009 având valoarea de 19,6% (România ocupa locul al 13-lea între statele UE, în care valoarea medie a indicatorului era de 18,3%).

Ocuparea în rândurile tinerilor este în scădere, pierzându-se astfel forța de muncă în care s-au investit resurse financiare, umane și informaționale însemnate. În România, rata șomajului în rândul tinerilor fără studii sau cu studii primare era în anul 2009 de 27,1% iar la tinerii cu studii superioare era de 24,5%. Faptul că aproape unul din patru tineri care a finalizat o formă de învățământ superior nu are un loc de muncă ridică un serios semn de întrebare cu privire la eficacitatea învățământului universitar (*Raport asupra stării sistemului național de învățământ*, 2009). Identificarea și rezolvarea unora dintre numeroasele problemele ale sistemului românesc de educație și, în mod special, ale celui superior, reprezintă obiective ale unor proiecte finanțate din fonduri europene, naționale sau din surse private (*Dezvoltarea unui sistem operațional al calificărilor din învățământul superior din România-DOCIS*, <http://docis.acpart.ro/>, *Absolvenții și piața muncii-AP M*. <http://www.absolvent-univ.ro/>, *Cercetări privind implicarea universităților românești în restructurarea urbană și dezvoltarea regională*).

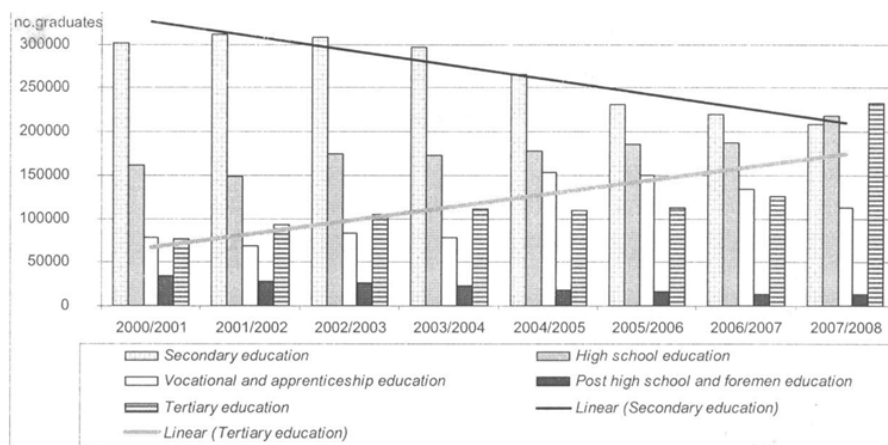
În studiul de față se vor evidenția caracteristicile generale ale ocupării și șomajului în rândurile absolvenților din România, începând analiza cu evidențierea dinamicii numărului de absolvenți și a structurii acestora pe nivele de educație.

Pe parcursul deceniului trecut, numărul total al absolvenților a crescut cu 17%, dar această tendință ascunde evoluții negative în cazul absolvenților de învățământ gimnazial (-31,2%) și de învățământ post-liceal și de maiștri (-61,2%).

Reducerea populației școlare din învățământul primar și gimnazial va continua și în anii viitor, având consecințe atât la nivelul resurselor umane și materiale din sistemul de educație (mai ales în mediul rural), cât și la nivelul efectivelor de absolvenți din anii următori. Diminuarea numărului absolvenților din învățământul profesional, observabilă din anul școlar 2004/2005, este un efect al creșterii cererii de educație pentru nivelul de învățământ liceal, în detrimentul învățământului profesional (*Raport asupra stării sistemului național de învățământ*, 2009).

Numărul absolvenților de învățământ superior, de învățământ profesional și de ucenici, precum și al absolvenților de învățământ liceal au înregistrat creșteri semnificative: 67,2% în primul caz, 43,7% și, respectiv, 35%. Deși unele documente oficiale ale Ministerul Educației, Cercetării și Inovării evidențiază faptul că aproape un sfert dintre tinerii din mediul rural de vârsta școlară corespunzătoare nu acced la nivelul secundar de educație, ceea ce presupune un risc ridicat de reducere a oportunităților de dezvoltare a capitalului uman în ariile rurale (*Raport asupra stării sistemului național de învățământ*, 2009), scăderea numerică a absolvenților cu studii gimnaziale reprezintă și o tendință benefică pentru piața muncii, întrucât presupune în multe cazuri continuarea studiilor, implicit ridicarea nivelului de educație a tinerilor care vor intra, la un anumit moment dat, pe piața muncii. De asemenea, dinamica pozitivă a numărului absolvenților de învățământ superior este încurajatoare pentru creșterea gradului de pregătire a resurselor de muncă tinere. Aceasta tendință evolutivă a fost specifică ultimelor două decenii, fiind motivată de dezvoltarea sectorului privat de învățământ superior. Deși una dintre caracteristicile învățământului superior românesc este dominarea sectorului de stat (peste 3/4 din numărul total de studenți), nu se poate pune la îndoiala rolul avut de învățământul superior privat pentru creșterea numărului de absolvenți cu studii superioare (*Cercetări privind implicarea universităților românești în restructurarea urbană și dezvoltarea regională*, http://www.cicadit.ro/ro/projects_n2_2_1.html)(Fig.1).

Fig. 1. Evoluția numărului de absolvenți pe nivele de educație

(Sursa: date prelucrate din *Anuar statistic 2009, serii de timp 1990-2008*, <http://www.insse.ro/cms/rw/pages/anuarstatistic2009.ro.do>)

O sursă importantă de informații privind ocuparea absolvenților este reprezentată de rapoartele de activitate ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) pe anii 2007, 2008 și 2009. Conform acestora, încadrarea în muncă a absolvenților a avut,

începând cu anul 2007, noi posibilități de creștere, măsurile active vizându-i atât pe angajatori, cât și pe absolvenți.

Dintre măsurile de stimulare a ocupării cu finanțare din bugetul asigurărilor pentru șomaj, subvențiile acordate angajatorilor pentru încadrarea în muncă a absolvenților de învățământ au avut un rol important în creșterea nivelului de ocupare a absolvenților înscriși în evidențele ANOFM. Din cei 23115 absolvenți angajați în anul 2008, aproximativ 47% au fost încadrați prin încheierea de contracte individuale de muncă pe perioada nedeterminată prin subvenționare. Ponderea acestei categorii de absolvenți încadrați în muncă din totalul absolvenților angajați a scăzut în anul 2009 la 33,8%) (concomitent cu creșterea ponderii absolvenților încadrați fără subvenție, de la 53,3% în 2008, la 66,1% în anul 2009), pentru că implementarea măsurii presupune o presiune mare asupra bugetelor AJOFM-urilor, mai acut resimțită în perioada crizei economico-financiare.

Structura pe nivele de educație a absolvenților angajați prin încheierea de contracte individuale de muncă pe perioada nedeterminată prin subvenționarea angajatorilor a rămas asemănătoare înainte și în timpul crizei economico-financiare, în sensul că au predominat absolvenții angajați cu studii superioare (în creștere cu 5 puncte procentuale între 2007 - 2008 și cu 7 puncte procentuale între 2008 și 2009), în timp ce absolvenții de gimnaziu și de școli de arte și meserii încadrați în muncă au avut ponderile cele mai mici (în scădere cu 3 puncte procentuale între 2007 - 2008 și cu încă 3 puncte procentuale între 2008 și 2009). În valori absolute, pe fondul scăderii cu 66,2%) a numărului total de absolvenți angajați prin încheierea de contracte individuale de muncă pe perioada nedeterminată prin subvenționarea angajatorilor, toate cele trei categorii de absolvenți angajați au înregistrat reduceri semnificative: absolvenții de gimnaziu și de școli de arte și meserii au scăzut numeric cu 838 persoane (77,4%), absolvenții de liceu și școli post-liceale cu 3245 persoane (69,8%) iar absolvenții cu studii superioare cu 3121 persoane (61,5%) (Fig. 2).

Fig. 2. Structura pe nivele de educație a absolvenților angajați prin încheierea de contracte individuale de muncă pe perioada nedeterminată prin subvenționarea angajatorilor

(Sursa: date prelucrate din rapoartele de activitate ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anii 2008 și 2009, www.anofin.ro)

Efectul negativ al crizei economico-financiare s-a concretizat prin diminuarea numărului total de absolvenți încadrați cu 53,8% (mai puțin cu 12453 absolvenți încadrați în muncă în 2009, fata de 2008).

Ca urmare a reducerii activităților productive în multe (sub)ramuri ale economiei naționale în timpul crizei, a scăzut și cererea de forță de muncă, categoria tinerilor absolvenți fiind afectată de aceasta tendință. Astfel, dacă valorile maxime județene ale numărului de absolvenți angajați erau în anul 2007 de peste 1000 persoane (Mun. București,

Iași, Arad etc.), în anii următori valorile s-au redus cu peste 50%. Mai concret, cel mai mare număr de tineri absolvenți angajați s-a înregistrat în Municipiul București (776 absolvenți încadrați în 2008 și numai 437 angajați în 2009) și Iași (820 persoane în 2008 și aproximativ 400 un an mai târziu), următoarele locuri în ierarhia națională fiind ocupate de cinci județe din vestul și centrul țării (Bihor, Timiș, Cluj, Mureș, Sibiu).

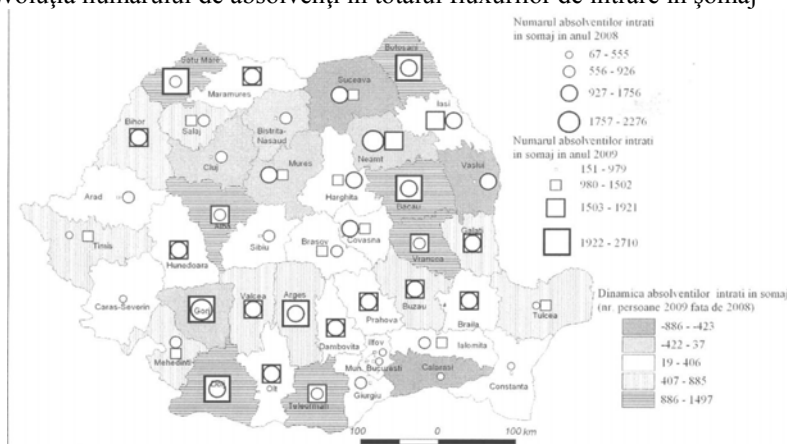
Șomajul în rândul absolvenților

În studiul de față, șomajul în rândul absolvenților este analizat pe baza informațiilor statistice privind fluxurile de intrare în evidențele Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, regăsite în anexele rapoartelor de activitate ale ANOFM pe anii 2007, 2008, 2009 și în *Buletinele statistice în domeniul muncii, solidarității sociale și familiei*, publicate de Ministerul Muncii, Familiei și Solidarității Sociale.

La nivel național, fluxurile de intrare în evidențele ANOFM au rămas relativ constante în 2009 față de anul 2007 (+0,8%), însă ponderea fiecărui tip de flux de intrare (structurat în funcție de motive) s-a modificat semnificativ, ca efect direct al crizei economico-financiare actuale. Astfel, deși contribuția cea mai semnificativă la creșterea fluxurilor de intrare în șomaj a revenit concedierilor colective (43%) și concedierilor curente de personal (61,3%), din păcate, și motivul absolvirii studiilor a devenit din ce în ce mai important (ponderea absolvenților în totalul fluxului de intrări în șomaj a crescut de la 3,6% în anul 2007, la 5,7% în 2009).

În majoritatea județelor țării, pe parcursul anilor 2008 și 2009, s-au înregistrat creșteri ale numărului de absolvenți șomeri iar cele mai mari au fost caracteristice următoarelor județe: Sălaj, Botoșani, Dolj, Vrancea, Teleorman, Alba (în fiecare peste 1000 persoane); Municipiul București a înregistrat cu 406 absolvenți șomeri mai mulți în anul 2009, decât în 2008. Scăderi numerice ale absolvenților șomeri au caracterizat numai 6 județe (Vâlcea, Caraș-Severin, Suceava, Neamț, Cluj și Gorj) (Fig. 3).

Fig. 3. Evoluția numărului de absolvenți în totalul fluxurilor de intrare în șomaj

(Sursa: date prelucrate din anexele rapoartelor de activitate ale ANOFM pentru anii 2008 și 2009, www.anofrn.ro)

Diferențierile teritoriale ale efectivelor de absolvenți șomeri sunt cauzate atât de efectele negative ale crizei actuale asupra economiilor regionale și locale, care au diminuat

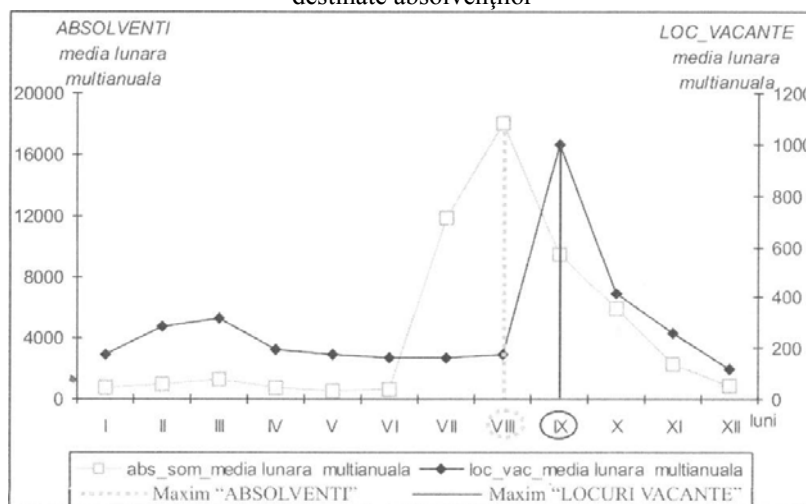
simțitor posibilitățile de ocupare ale tinerilor absolvenți, cât și de supraoferta sistemului de învățământ, în special a celui superior. În afara capitalei și a celor trei centre universitare mari (Cluj-Napoca, Iași și Timișoara), fluxurile de studenți provin și din centrele universitare regionale (Craiova, Constanta, Oradea, Brașov, Sibiu, Galați), înființate în regiuni istorice distincte sau la interferența influențelor regionale ale centrelor din prima categorie (*Cercetări privind implicarea universităților românești în restructurarea urbana și dezvoltarea regionala*, http://www.cicadit.ro/ro/projects_n2_2_1.html). Absolvenții din centrele universitare de importanță locală completează oferta ide forța de muncă tânără, care, cel puțin pentru unele domenii, devine prea mare, comparativ cu nevoile pieței.

Dinamica fluxurilor lunare ale absolvenților care intra în șomaj s-a făcut după un tipar evolutiv, caracterizat prin: -valori medii multianuale reduse în primele șase luni; -un maxim în luna august (luna imediat următoare finalizării anului școlar); -o reducere treptată pe parcursul lunilor septembrie până în decembrie. Modelul de evoluție a fost același în fiecare an, înainte și în timpul crizei actuale, însă efectele crizei sunt concretizate prin creșterea valorilor maxime din lunile iulie și august ale anilor 2009 și 2010, până la dublarea lor, comparativ cu valorile acelorași luni ale anului 2008.

Numărul locurilor de muncă vacante pentru absolvenți a scăzut pe perioada crizei, menținându-se un model asemănător de evoluție lunară: -valori reduse în prima luna a anului; -o ușoară creștere spre sfârșitul primului trimestru; -scădere pe timpul lunilor de vară; -un „vârf” în luna septembrie; -o diminuare în ultimul trimestru.

Deși tiparele evolutive ale fluxurilor de absolvenți intrați în șomaj și ale locurilor de muncă vacante destinate absolvenților sunt foarte asemănătoare, „vârful” lor nu coincid, fluxurile maxime de absolvenți intrați în șomaj sunt în august, în timp ce oferta de locuri de muncă vacante este maximă în septembrie (Fig. 4).

Fig. 4. Evoluția mediilor lunare multianuale ale fluxurilor de absolvenți intrați în evidențele Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă și ale locurilor de muncă vacante destinate absolvenților

(Sursa: Buletin statistic în domeniul muncii, solidarității sociale și familiei, nr. 2, 3, 4/2007, nr. 1, 2, 3, 4/2008, nr. f, 2, 3, 4/2009 și nr. 1, 2, 3/2010, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale și <http://www.mmuncii.ro/ro/statistici-55-view.html>).

Chiar și în condițiile unei bune corelări temporale, raportul dintre mediilor lunare multianuale ale absolvenților intrați în șomaj și ale locurilor de muncă vacante pentru absolvenți a fost supraunitar, iar în lunile iunie și august a avut cele mai mari valori, de 83, respectiv 113. Deci, oferta de locuri de muncă a fost extrem de redusă, comparativ cu cererea din partea absolvenților. În aceste condiții, importanța burselor locurilor de muncă pentru absolvenți este din ce în ce mai mare, întrucât acestea reprezintă cel mai important cadru organizat în care se confruntă direct cererea și oferta de forță de muncă.

Bursele locurilor de muncă pentru absolvenți sunt organizate în luna septembrie, agențiile organizatoare scăzând numeric de la 114 locații în anul 2008 la 86 în 2010. Oferta de locuri de muncă pentru absolvenți s-a redus simțitor (cu 47,6% în timpul crizei), ca și numărul agenților economici participanți (cu 32,9%). Cererea totală de locuri de muncă a crescut cu 8,7% iar cererea din partea absolvenților a fost mai mare în anul 2010 cu 2089 unități, comparativ cu anul 2008. În situația în care tendințele evolutive ale ofertei și cererii de locuri de muncă pentru absolvenți au fost opuse, din anul 2009 este observabil stocul de absolvenți ramași fără loc de muncă. La bursa absolvenților din anul 2010 au fost selectați pentru încadrare în muncă mai mulți absolvenți (cu 2283 persoane), comparativ cu situația anului precedent, însa ponderea absolvenților ocupați efectiv din totalul celor selectați pentru încadrare, a scăzut în timpul crizei, de la 27% în 2008, la 21% în anul 2010.

Concluzii

Ocuparea în muncă a absolvenților s-a redus în timpul crizei economico- financiare actuale, concomitent cu creșterea șomajului în rândurile acestei categorii de forță de muncă.

Oferta de muncă din partea absolvenților a crescut în deceniul trecut, datorită evoluției pozitive a absolvenților de învățământ superior, liceal, profesional și de ucenici. Evoluția este diferită nu numai pe nivele de educație, absolvenții de învățământ gimnazial, post-liceal și de maiștri scăzând numeric, ci și între mediile de rezidență, în defavoarea mediului rural (unde 25% dintre tinerii de vârstă școlară corespunzătoare nu acced la nivelul secundar de educație, absolvind numai ciclul primar de învățământ).

Deși Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, prin măsurile aplicate, a oferit susținere financiară pentru creșterea ocupării tinerilor, implicit și a absolvenților, în perioada crizei actuale aceasta a fost insuficientă. Impactul negativ al crizei s-a materializat prin scăderea ponderii absolvenților angajați, din numărul total de absolvenți înscriși în evidentele agențiilor județene pentru ocuparea forței de muncă, de la 29,8% în 2008, la 15,5% în anul 2009. Pe parcursul crizei, fluxurile de intrare a absolvenților în șomaj s-au mărit în majoritatea județele țării, creșterea totală fiind de aproximativ 90800 absolvenți. Concomitent, oferta totală de locuri de muncă vacante și mai ales cea destinată special absolvenților, s-a restrâns foarte mult, fiind cu mult inferioară cererii absolvenților. Această realitate este oglindită în indicatorii statistici caracteristici burselor locurilor de muncă pentru absolvenți desfășurate în anii crizei actuale.

NOTA

Subvenționarea locurilor de muncă (conform cu legea nr. 76/2002) reprezintă unul dintre serviciile oferite de AJOFM, diferențiat în funcție de statutul persoanei angajate: absolvenți, șomeri în vârstă de peste 45 de ani sau șomeri care sunt părinți ca unici susținători ai familiei, șomeri care mai au 3 ani până la pensie, persoane cu dizabilități. Beneficiarii sunt angajatorii care încadrează pe o perioadă nedeterminată absolvenți ai unor instituții de învățământ; încadrarea în muncă se face numai o singură dată pentru fiecare formă de învățământ, în termen de 12 luni de la data absolvirii

studiilor. Subvenția este o 3urna lunara acordata pentru fiecare absolvent încadrat iar aceasta suma se acorda pe o perioada de 12 luni, diferențiat în funcție de nivelul de pregătire al absolvenților.

(Sursa: http://www.anofm.ro/67_subventionarea-locurilor-de-munca).

Bibliografie selectivă

- Ianos. I., (2009), *Romanian geographical higher education. Dynamics and challenges*, Analele Universității din Oradea, Seria Geografie, XIX, Oradea.
- Ianos, I., Braghina, C., Peptenatu, D., Zamfir Daniela, Cepoiu Loreta, Pintilii, R., (2009), *Geographical analysis of the higher education infrastructure În Romania*, Studia universitatis Babes-Bolyai, Geographia, LIV, 1, Cluj- Napoca.
- Mocanu, Irena, (2010), *Territorial disparities of the labour force. The role of National Action Plans for Employment*, Revista Româna de Statistica, nr. 12/2009, Institutul National de Statistica, București.
- Mocanu, Irena, (2010), *Efectele crizei economico-financiare actuale asupra evoluției stocurilor de populație șomeră*, Revista Româna de Statistica, nr. 9, Institutul National de Statistica, București.
- Mocanu, Irena, (2010), *Fluxurile de intrare și de ieșire din șomaj în anii 2007, 2008 și 2009. Diferențieri teritoriale înainte și în timpul crizei economico- financiare*, Geograful, nr. 2, aprilie - iunie, Anul II, Asociația Profesională a Geografilor din România, București.
- *** *Absolvenții recenți de învățământ superior și integrarea lor pe piața muncii*, studiu Unitatea Executivă a Consiliului Național al Calificărilor și al Formării Profesionale a Adulților (UECNCFPA) în proiectul "Dezvoltarea unui sistem operațional al calificărilor din învățământul superior din România - DOCIS", <http://docis.acpart.ro/index.php?page=materiale-audio-vizuale>. - * * * *Absolvenții și piața muncii - APM*, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetării, Dezvoltării și Inovării, Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior, Centrul Internațional pentru Cercetări în Învățământul Superior (Germania), <http://www.absolvent-univ.ro/>.
- *** (2009), *Accesul tinerilor pe piața forței de muncă*, Comunicat de presa nr. 237 din 3 decembrie 2009, Modul ad hoc atașat cercetării statistice asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) în trimestrul II 2009 - adresat tinerilor în vârstă de 15-34 ani, http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/alte/CIC_trII09.pdf. -
- *** *Anuar statistic 2009, serii de timp 1990 - 2008*, Institutul National de Statistica, <http://www.insse.ro/cms/rw/pages/anuarstatistic2009.ro.do>. -
- *** *Buletin statistic în domeniul muncii, solidarității sociale și familiei*, nr. 2, 3, 4/2007, nr. 1, 2, 3, 4/2008, nr. 1, 2, 3, 4/2009 și nr. 1, 2, 3/2010, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale.
- * * (2007), *Cercetări privind implicarea universităților românești în restructurarea urbana și dezvoltarea regională*, contract de cercetare nr. 91-028/2007, Centrul Interdisciplinar de Cercetări Avansate asupra Dinamicii Teritoriale, http://www.cicadit.ro/ro/projects_n2_2_1.html.
- * * (2009), *Raport de activitate pentru anul 2008*, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. - * * * *Raport de activitate pentru anul 2009*, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, 2010. - * * * *Sondaj de opinie în rândul studenților din România*, Continental AG, http://www.conti-online.com/generator/www/ro/ro/continental/pressportal/themes/press_releases/1_topics/work_life/pr_2009_10_08_student_survey_romania_2009_ro.html